

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Quantum singulæ damni concausæ restituere debent, paragraph. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

equens, est tamen principis, ut ex se patet. Ratio exceptionis est, quia tunc exequutores sunt ipsi certe principales.

b *Vasq. l. c. n. 54. & 56.*

5. Aio tertio, si nullus fuit iubens, tunc exequutor debet prius, cetera concaussa, ut palpo, consentiens, mutus, & alia tenentur solum in defectum exequentis: nisi in his ceteris extaret aliquid ex furto, tunc enim ex numero 3. tenerentur sine dubio illa concaussa. Et quidem hae cetera concaussa, quae secundo loco debent, non debere vnam priorem altera, docet Vasquez c, sed omnes pro rata, juxta maiorem minoremve influxum ad damnum datum, ad arbitrium prudentis; quem influxum, obligationemque ex influxu exurgentem mox §. sequenti clarius me declaraturum modò promisi. De Iugo d autem distinguit aliquos casus, quando aliqua ex his concaussis prior debeat, quam alia, quae, si est ortu, lege.

d *Delugo de just. & in c. 1. d. 19. à n. 137.*

6. Illud hic praeterire nolo: si forte laesus remittit vni ex concaussis, non statim censendum esse, ipsum ceteris remisisse; sed esse distinguendum; nam si remittit principali, sane intelligitur remittere ceteris: at si remittit alicui ex causis secundariis, tunc principalis tenetur ad restituendum totum, id est, ad maiorem partem restituendam ipsi laeso, & sua partem ipsi remisso. Causae verò ceterae secundariae, quibus non est remissum, casu, quo in defectum principalis debeant ipsae restituere, non obligabuntur ad totum, quia debet et tolli illa pars, de qua vna ex concaussis obti-

nuit remissionem. Certè Molina facit, principalem tunc totum debere restituere; sed non explicat cui, Domino scilicet, an etiam suam compartem remisso? sed, ut dixi, mihi videtur sua pars non esse deneganda remisso, quia remissio à Domino facta est in favorem remissi, ergo ab illo hac utilitas demenda non est.

e *l. Dicast. lib. 2. de restit. tr. 2. d. 4. dub. 1. & II. f. Mol. dis. 738.*

De haecenus in hoc §. dictis, lege Molinam, & Dicastillum citatos: ibi enim multa minutiora omnino videnda sunt.

Sed illud non est inter minutiora connumerandum. Dixi enim paulo ante, tunc plures causas aequae teneri, quando equelem influxum habuerunt in totum damnum; id enim verò (ut cognoscamus, quantum vnaquaque damni restituere debet) diligentiorum in §. sequenti explicationem expscit.

§. VIII.

Quantum singula damni concaussa restituere teneantur?

1. **P**otest primò aliquis esse causa damni, partialitate effectus; potest secundò, esse causa damni, totalitate causae; potest tertio, esse causa damni, partialitate causae.

2. Esse causam damni partialitate effectus, est, solum partem damni facere, independenter à quacumque alia causa; ingrederis v. g. vineam, col-lecturus vnam, dum alij sine tuo consensu, vel adhortatione eamdem ingrediuntur & spoliunt: tunc in causa es damni

ex damni vineæ, partialitate effectus; tuam enim partem solum furaris, & ut modò dixi, certum *a* est, te tunc solum ad eam partem restituendam obligari.

a Mol. disp. 573. n. 2.

3. Esse causam damni, totalitate causæ, est, facere totum damnum, id quod duplici modo evenire potest: primò, si à te sine alterius auxilio totum damnum fiat, tota vinea v. g. spoliatur; & tunc totum à te debere restitui, vel pueri non ignorant. Secundo, si damnum fiat cum auxilio alterius, sed ita, ut etiam sine auxilio fieret à singulis, ut si duo lethaliter hominem feriant, singuli vulnus lethale infligentes; vel si duo consulant furtum; ita ut singulorum consilium sufficiens ad illud furtum moveat; & in hoc etiam casu certum *b* est, singulos debere totum damnum, si fortè alter partem nolit, vel nequeat restituere, quia verè sunt causa totius prorsus damni.

b Dicast. li. 2. de restit. tr. 5. disp. 4. dub. 2.

4. Esse causam damni, partialitate causæ, est, facere totum damnum, sed cum auxilio aliorum, ita, ut quod singuli non facerent, faciant omnes: exemplo res fiet clarior; si duo v. g. pondus grave surripiant, quod neque ferre, neque consequenter surripere unus potest, tunc singuli, causæ partiales damni totius sunt, ambo autem sunt causa adæquata; & in hoc modo causandi damnum, difficultas est non vulgaris (quam variè & confusè tractatam invenies à Doctoribus) an singuli debeant restituere totum damnum, atque adeo in solidum, casu, quo alter partem suam nequit, vel nolit reddere?

an vero satis sit, si partem suam restituat, juxta suum influxum ad damnum datum, maiorem vel minorem, iudicio prudentis æstimandum?

5. Ut autem id melius decernatur, sint hæc *c* duæ regulæ, saltem pro praxi probabiles. Prior: quando quis per causam damni ita ad damnum concurrat, ut sine ipso nulla alia causa superveniente, adhuc fieret totum damnum, non obligabitur, nisi partem damni restituere, mensurandam à viro prudenti, juxta mensuram influxus ad damnum datum.

c Colligo ex aliquib. Doctorib. apud Dian. quos citat sequiturq. Delugo t. 1. de just. disp. 19. sect. 2. à nu. 80. Item ex Vasq. de rest. c. 9. §. 1. n. 34. & Dicast. li. 2. de rest. tr. 2. disp. 4. dec. 2. à n. 29. lege etiam dub. 9.

Posterior: quando sine illo non fieret totum dictum damnum, obligabitur ad totum in solidum, ita, ut non restituente alio partem suam, totum ipse debeat.

6. Ratio prioris regulæ est, quia obligatio restitutionis oritur ex damno, quod quis sua actione proximo infert, sed qui influit in damnum modo dicto in priorè regula, quod est, influere in damnum partialitate causæ, diminutè infert, ergo diminutè orietur obligatio, ergo non est rationabile, ut ex diminuta obligatione teneatur ad restituendum totum.

7. Ratio posterioris est, quia tunc causa illa æquivaleret causæ totali; licet enim illa causa partialis sola non potuerit totum damnum ponere potest tamen totum impedire, sui concursus subtractione: si enim illa non accessisset.

Tit. 2.

cessisset, nihil damni ab altera concausa factum fuisset: si ergo non se subtraxit, & non impedit totum, quod certe poterat, ipsi imputabitur totum damnum.

8. Ex priori regula infero, militem gregarium satis probabiliter non obligari ad restitutionem totius damni, quod fit ab exercitu: illud enim etiam sine ipso fieret. Et quamvis ipse concurrat ad totum damnum (omnes enim milites animantur ex consortio commilitonum) tamen est valde exigua animatio concepta ex praesentia ejusmodi unius militis: immo non raro ejus erit tanta vilitas, ut modicissime animet, unde & modicissime debeat, praeter illud damnum, quod forte ex se immediare intulit.

d. *l. eff. li. 2. c. 13. dub. 4. n. 37. Mol. disp. 734. alij.*

Pari modo idem decimus in consulentibus damnum, immo & in adhortantibus ad illud, quando omnes consultores, vel hortatores ita sunt causa totius damni, ut adhuc sine consilio & adhortatione consultus, & excitatus sufficienter erat totum damnum illaturus; solum enim debebunt, quantum damni prudenter judicabitur commensurari ad tale consilium vel adhortationem. Idem puto, si factum fuisset totum damnum, sed mea hortatio fuit causa, ut fieret aliquantulo citius, nec per dilationem impeditum villo modo fuisset damnum, idem, inquam, puto (licet contrarius sit Vasquez, sed nobiscum est Delugo locis citatis) quia anticipatio illa, quae à me provenit, parum, immo aliquando nihil damni videtur addere, si hujusmo-

di damnum ab altero paulo post erat omnino inferendum.

9. Ex regula posteriori infero, illos duos ferentes & surripientes ambo pondus, quod neuter potuisset (quod fuit exemplum allatum nu. 4.) obligari in solidum ad totum damnum, quia singuli poterant impedire damnum ipsum totum. Infero praeterea singulos suffragantes & consultores tunc teneri ad restitutionem totius, quando vnus suffragium seu consilium nihil faceret sine altero. Requirebantur v. g. decem suffragia ad concludendum decretum de damno inferendo, quia novem non sufficiebant: dico, omnes decem suffragantes obligari in solidum, quia quilibet, si se subtraxisset, totum damnum impedire potuisset. Quod si conclusio jam decreto accedat alius, jam nullius damni causa hic erit. Quare licet peccet, non obligari tamen ad restitutionem, e alibi diximus. Infero item, si duo ingrediantur domum ad furandum, v. g. centum aureos, ita ut alter sine altero non ingrederetur, in solidum obligari, atque adeo ad totum, altero nolente, seu non valente suam partem restituere. Idem dico, si duo se invicem animent, ita ut sine hac mutua animatione non sequeretur damnum. Idem in similibus, quia in his casibus singuli impedire poterant totum damnum.

e *lib. 1. decal. c. 3. §. 7. verb. suffrag.*
f *l. Sanch. lib. 7. Dec. c. 21. n. 19.*

10. Obijcis: ex priori regula sequitur, illum gregarium injusti belli militem, sicuti siue parvam, siue nullam incurrit obligationem restitutionis, ita nullam incurrere irregularitatem, quia jam sine ipso fierent iniusta illa

illa occisiones, & ipse immediate nullo fecit; idemque in similibus privatis homicidijs; at id videtur esse contra sacros Canones, irregularitatem fulminantes contra quoscumque quocumque modo concurrentes ad homicidium.

11, Respondeo; nego g sequi, illum non fore irregularem: ratio est, quia onus restitutionis enascitur ex ipsa natura damnificationis, juxta illam igitur debet ejusmodi onus mensurari. At non æquum est, ut quando ego debilissima causa sum alicuius damni, totum illud restituere debeam: irregularitas verò, cum sit pœna, iustè ab Ecclesia propter bonas rationes fulminata, juxta eius legem mensurari debet: lex autem Canonica h eam imponit cuicumque, qui quomodocumque, sive partialis, sive totalis causa sit injusti homicidij: erit ergo ille miles irregularis, quia occisiones fiunt ab exercitu toto, cuius ipse pars est, quamvis debilissimè in eas influens; fiunt enim ille cædes tanquam ab una causa; certè si decem homines inimico decem levia vulnera infligant, quæ singula non sufficerent ad eum occidendum, sufficerent omnia simul, omnes irregularitatem contraherent, quia verum est dicere, omnes concurrisse ad homicidium, tanquam vnam causam, ergo etiam in casu militis, de quo agimus, levitas illa in fluxus non excusabit ab irregularitate.

g Flurt. & DD. communiter, apud Delugo loco cit. n. 49. h C. sicut dignum §. ult. de homicid. c. quod in dubijs, de pœnis juxta Glossam, & docet cum communi Silvest. V. Bellum 3. q. 3.

Navar. & Covar. apud Laym. lib. 3. c. 3. p. 3. c. 8.

De milite autem in bello justo, quo ad irregularitatem, ex defectu lenitatis, alia est ratio, de qua vide Layman loco citato; vide item superius, ubi irregularitatis etiam damnavimus i, qui solum celerioris mortis, quam vis aliàs omnino sequendæ, causa est.

i Sup. §. 2. n. 2.

Quando est æquale dubium, an concurreris ad injustam actionem, sive tanquam causa principalis, sive minus principalis, an tenearis restituere, jam supra monui, me dixisse lib. 1. c. 5. 7. v. Damnum; & poterit etiam videri Dicastillus l.

1 Dicast. li. 2. tr. 2. de rest. disp. 4. dub. 2. n. 39. citan. Silv. Lessium, Avellam, Rebellum, Medinam, Sanch. aliosq;

CAPUT TERTIUM.

Quatuor casus à Caramuele adducti in materia restitutionis expenduntur.

Primus, de servo infirmo.

1. **P**rimus casus à Ambrosio servus graui morbo periclitatur, & deferitur à medicis; Petrus autem, qui non proficitur artem medicam, scit pharmacum, quo illum omnino sanet: petitur primo, an obligetur illud ipsi præbere? secundo, an possit ipsum vili pretio emere, & postea curare, sibi que curam retinere?

a Caram. l. 2. Theol. mor. n. 480.

2. Ad primum, cum multi doceant neminem

T t t 3